

Valorizzazione e tutela dei patrimoni linguistici e culturali. Sulle orme di Fiorenzo Toso e Gabriele Iannàccaro (Universitat de Bèrgam, 27 i 28 d'abril de 2023). — La Universitat de Bèrgam va acollir dues jornades —de fet, dues mitges jornades: vespertina el 27 d'abril; matutina l'endemà, el 28— en record de dues figures de la lingüística que van traspasar a la tardor primerenca de 2022: Fiorenzo Toso (el 24 de setembre) i Gabriele Iannàccaro (el 16 d'octubre). Les jornades van aplegar un seguit de ponències vinculades a l'obra dels dos estudiosos. El dijous 27 d'abril, i sota el títol «Ricordando Fiorenzo Toso», després de les pertinents salutacions institucionals, van tenir lloc les intervencions següents: Vincenzo Orioles, «Una testimonianza esemplare di valorizzazione della diversità linguistica. Fiorenzo Toso tra ricerca e intervento nel territorio»; Leandro Ventura, «Gli Italiani dell'altrove. Progetti di salvaguardia e valorizzazione delle minoranze linguistiche storiche»; Matteo Rivoira, «Il dialettologo e le lingue di minoranza: tra pessimismo della ragione e ottimismo della volontà»; Massimo Fanfani, «Lo studioso dell'italiano»; José Enrique Gargallo Gil, «Il generoso contributo di Fiorenzo Toso alla rivista *Estudis Romànics*»; Una *discussione plenaria* moderada per Piera Molinelli clogué aquesta primera jornada. La segona, anunciada amb el títol paral·lel «Ricordando Gabriele Iannàccaro», va aplegar les següents ponències: Federica Guerini, «Il contributo di Gabriele Iannàccaro al crocevia tra sociolinguistica, dialettologia e pianificazione linguistica»; Patrizia Cordin, «Plurilinguismo e lingue di minoranza: esiti della ricerca CLaM 2021 su cimbro, ladino e mòcheno»; Sabrina Rasom, «Autocoscienza linguistica e pianificazione del ladino dolomitico. Spunti di riflessione alla luce dell'inchiesta sociolinguistica CLaM 2021»; Silvia Dal Negro, «Della diacrolettia e di altre meraviglie»; Barbara Turchetta, «Politica e pianificazione linguistica in contesto europeo e oltre». Finalment, una nova *discussione plenaria*, aquest cop conduïda per Giuliano Bernini, va completar una trobada per al record. I cal assenyalar encara la modèlica organització per part de Valentina Piunno, Jacopo Saturno i Ada Valentini, docents a l'*Alma Mater* bergamasca, així com el paper assessor del comitè científic constituït per Piera Molinelli, Barbara Turchetta, Chiara Ghezzi, Roberta Grassi i Federica Guerini.

José Enrique GARGALLO GIL
Universitat de Barcelona
Institut d'Estudis Catalans

49è Col·loqui de la Societat d'Onomàstica. Eivissa i Formentera (29-30 abril i 1 de maig de 2023). — El darrer col·loqui de la Societat d'Onomàstica s'ha celebrat a les Pitiüses entre el 29 d'abril i l'1 de maig de 2023, aquest cop coorganitzat amb la Universitat de les Illes Balears, l'Institut d'Estudis Catalans i els Consells Insulars d'Eivissa i de Formentera, i amb la col·laboració de l'Ajuntament de Sant Antoni de Portmany, l'Institut d'Estudis Eivissencs i l'Obra Cultural Balear de Formentera, una mostra més de la voluntat integradora i de participació amb les entitats i institucions del lloc on es porta a terme el col·loqui anual de la Societat.

En aquest cas, ja s'havia celebrat anteriorment un col·loqui d'onomàstica a les Pitiüses, l'any 1999, però només a Eivissa, el qual va contribuir a promoure l'estudi de l'onomàstica. Segurament aquest és un dels motius pels quals hi ha hagut una recerca tan activa en aquest camp durant els darrers anys, una tasca perseverant que ha acabat donant uns resultats molt fructífers, tant en el cas d'Eivissa, on Enric Ribes ja hi havia fet i publicat molta feina, com en el de Formentera, on la investigació continuada ha donat finalment uns resultats, ara ja publicats, magnífics.

En aquest col·loqui s'hi destacava temàticament l'estudi tant de la toponímia costanera i insular com de la hidronímia. I els objectius continuaven essent fer conèixer i incentivar la recerca dels noms de lloc i de persona a Eivissa i a Formentera, i promoure l'estudi de l'onomàstica i del seu valor com a patrimoni immaterial.

Les sessions acadèmiques es van concentrar en dos dies, dissabte 29 d'abril, a Eivissa, i di lluns 1 de maig, a Formentera; mentre que el diumenge 30 de maig es va dedicar fonamentalment a un esplèndid recorregut marítim des del port de Sant Antoni de Portmany fins més enllà del límit del terme —passat el cap des Rubió i el cavall des Racó Fosc—, as Portitxol —ja a Sant Miquel de Balansat, al terme de Sant Joan de Labritja—, una caleta, petita i molt closa, on la barca va fer la volta. Un itinerari que va permetre gaudir de les interessantíssimes explicacions d'Enric Ribes sobre la toponímia costanera.

El col·loqui va comptar amb vint-i-una intervencions: Josep Antoni Prats i Serra: «Les vendes: element territorial propi de les Pitiüses»; Irene Tetteh: «Recollida de topònims de la costa del municipi de Santa Eulària des Riu: darrer treball de camp»; Neus Mari Planells: «L'evolució del (des) coneixement de la toponímia dels illots de Ponent del municipi de Sant Josep de sa Talaia. Breu anàlisi de les dades recollides des dels anys 80 fins avui»; Eulàlia Fons: «El *Nomenclàtor Geogràfic de les Illes Balears (NGIB)*: reptes actuals»; Joan Anton Rabella: «El tractament de la toponímia a la revista *Eivissa*»; Cosme Aguiló: «Les Formigues, un topònim amb rèpliques esparses per la meitat occidental de la Mediterrània»; Marc Rosés: «Solució informàtica per a la recollida i inventari de toponímia»; Xavier Gomila: «Recollida i estudi de la toponímia litoral: el cas de la costa de Menorca»; Joan Rovira i Miró: «Aproximació a la hidronímia del terme i vila de la Sènia (Montsià)»; Maria Lozano: «Aproximació als hidrònims i talassònims rapitencs»; Bernat Vellvè: «Hidronímia del terme municipal del Catllar»; Silvia Veà: «Les illes fluvials del tram català de l'Ebre»; Xavier Planas i Joan Tort: «Cala d'Hort: es Terrers, es Macs Rojos, es Boldador i ses Mareses. Un exemple de toponímia geològica eivissenca»; Àngel Custodio Navarro: «Les Lleis lingüístiques i les relatives a l'empara i protecció de la toponímia, són veritablement Lleis? (L'exemple de les Pitiüses)»; Mar Batlle: «La toponímia de Formentera al *DECat*»; Vicent Ferrer Mayans: «Propostes per a la divulgació i la reinserció de topònims»; Enric Ribes: «La toponímia de Formentera, un indicador per a l'estudi diacrònic de l'eivissenc»; Antoni Ferrer Abárzuza: «Gent nova a llocs vells. Els topònims de la colonització de la Mola de Formentera (s. xvii-xviii)»; Jesús Bernat Agut: «Toponímia de la costa de restinga entre Almenara i Alcanar», i Josep Miquel Ribés i Andreu Beltrán: «Talassonímia dels mariners del Grau de Castelló de la Plana». En realitat, en un cas, la ponència de Marc Rosés es va presentar de manera duplicada, tant a Eivissa com a Formentera —adaptada a cada territori—, a fi que es tingués accés en aquesta informació a totes dues illes d'acord amb la voluntat de l'organització d'aconseguir-ne la màxima difusió possible.

Les ponències i comunicacions es van completar amb la presentació del llibre *La toponímia de Formentera* de Vicent Ferrer Mayans i Enric Ribes —publicat aquest mateix 2023 per la Societat d'Onomàstica—, amb una actuació del ball pagès per gentilesa del Consell Insular d'Eivissa i amb la recepció oficial al Consell Insular de Formentera.

Finalment, des del punt de vista acadèmic, cal destacar el valor i l'interès de les aportacions de les diferents ponències i comunicacions que s'hi van presentar, mentre que, des del punt de vista institucional, cal remarcar la implicació de tots dos Consells Insulars en el col·loqui, que va comptar amb una bona participació i que va tenir una organització modèlica. Precisament, malgrat que la preparació del col·loqui, amb sessions a totes dues Pitiüses, va ser especialment complexa, es va demostrar l'encert i la necessitat que se celebrés tant a Formentera com a Eivissa. Esperem que, com ja s'hi va indicar repetidament al llarg dels tres dies, la realització d'aquest col·loqui contribueixi a renovar l'interès, ja molt viu, en l'estudi de l'onomàstica a les Pitiüses.

Joan Anton RABELLA
Institut d'Estudis Catalans